

# ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ „ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ“

ΧΑΝΙΑ, 1 Δεβρίου 1908 || ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΞΗΠΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ || Ἀριθ. 15

## Ἡ ἑνωσις τῆς Κρήτης καὶ τὰ Σχολεῖα

Τὸ παρελθὸν καθεστὸς ἐκτὸς τῶν ἄλλων τρωτῶν, τὰ ὅποια παρουσίαζεν, εἶχε καταδικάσει καὶ τὴν ἐν Κρήτῃ Παιδείαν. Ἡ καθιέρωσις τῆς διευθύνσεως τῆς Παιδείας ὑπὸ Μουσουλμανοῦ Συμβούλου, ἀποτελοῦντος μέλος τῆς μειονοφηγίας τῆς Νήσου, εἶχεν συντελέσει εἰς τὴν παραλυσίαν ἐν τοῖς σχολείοις καὶ τὸν μακρομὸν τοῦ ζήλου τῶν διδασκόντων. Εὐτυχῶς ἡ ἐκ τῶν περιστάσεων ἐκείνων ἐπιβαλλομένη ἀνάγκη ἐξέλιπε διὰ τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς καὶ τὴν διέυθυνσιν τῆς Παιδείας ἀνέλαβε Χριστιανὸς, μέλος τῆς Πλειονοφηγίας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάρρησις εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐχαιρετίσθη εὐφροσύνως.

Ἀπὸ τῆς 24 Σεπτεμβρίου, ὅτε ἀνέλαθεν ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπιτρόπος κ. Πετυχάκης, πρῶτον πάντων ἐθεώρησε τὴν θεσηκευτικὴν μόρφωσιν τῶν νεαρῶν μαθητῶν ἀναγκαίαν καὶ κατὰ δύο ἤδη Κυριακὰς, οἱ μαθηταὶ τῶν Σχολείων τῆς Κρήτης ἐκκλησιάζονται ἰδιαιτέρως καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα δίδει ὁ ἴδιος, πρῶτος μετὰ τοῦ Γεν. Γραμματέως κ. Γεωρ. Στεφανάκη κατὰ τὴν μαθητικὴν ταύτην λειτουργίαν. Ἐπειτα ἔκρινε καλὸν νὰ ἀντιληφθῇ ἰδίως ὄμμασι τὴν κατάστασιν τῶν Σχολείων καὶ μίαν πρῶταν, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ οὐδεὶς, ἐπισκέπτοτο ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἐν Χανίοις λειτουργούντων Σχολείων καὶ ἐξήταζε διδασκόντας καὶ διδασκόμενους. Κατὰ δὲ τὴν ἐπιδήξει εἰς τὸ ῥέθυμον μεταβάσιν τοῦ ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ὑποχρεωμένον ὅτι ἔπρεπε καὶ τὰ σχολεῖα τῆς πόλεως ἐκείνης νὰ ἐπισκεφθῇ, ἵνα ἀντιληφθῇ τῆς λειτουργίας αὐτῶν καὶ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρμοδίοις ἐπιθεωρηταῖς συνέστησε τὴν συχνοτέρην ἐπιθεώρησιν τῶν σχολείων.

Ταῦτα πάντα προστιθέμενα εἰς τὴν μεστὴν πατριωτισμοῦ ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ λειτουργοὺς τῆς ἐκπαίδευσσεως, «ὅπως μνήμονες τῆς πατρίδος ἱστορίας συνιστῶσι τοῖς πολίταις τὴν ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην μέχρις ὅτου κοινωνήσωμεν τοῦ ἀγαθοῦ, ὑπὲρ οὗ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπὶ αἰῶνας οὐ μόνον τσαυτάς καὶ τηλικαύτας θυσίας ὑπέστησαν ἀλλὰ καὶ ἔργα ἀρετῆς τὸν θυμασμὸν καὶ τὴν σημερινὴν εὐμένειαν τῶν ἰσχυρῶν προκαλοῦντα ἐπετέλεσαν», ἀποδεικνύουσι τὸν ζήλον καὶ τὴν αὐταπαρνήσιν πρὸς τὸ καθήκον τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἐπιτρόπου. Ἐκ τούτων παντῶν φαίνεται ὅτι τὸ νέον πολιτικὸν καθεστὸς πολλὰ τὰ καλὰ ὑπόσχεται τῇ ἐν Κρήτῃ Παιδείᾳ, ἡ δ' ἀναγνώρισις τῆς τελείας ἐνώσεως θὰ θεραπεύσῃ καὶ τὴν παρατηρουμένην χαλαρότητα ἐν τοῖς Δημοτικαῖς Σχολείοις διὰ τοῦ διορισμοῦ καὶ μονιμότητος τῶν ἱκανῶν διδασκαλιστῶν, τῶν ὁποίων ὁ ζήλος τελευταίως ἐμακράνθη ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων μεταθέσεων καὶ ταλαιπωριῶν.

## Ἡ Πολιτεία, Ἡ Ἐκκλησία καὶ αἱ Μεταρρυθμίσεις

ὑπὸ τὴν ἄνω ἐπικεφαλίδα διαπρεπῆς δημοσιολόγος καὶ δημοσιογράφος Γαλάτης ὁ Florimond de Boutteux ἀφιερώνει περισπούδαστον βιβλίον αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὑποψηφίους βουλευτὰς, τοὺς μετὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῆς δημοκρατίας 1876 καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην κοινωνίαν τῆς Γαλλίας τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἐν τῷ ἐξόχῳ τούτῳ βιβλίῳ ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόανθρωπος συγγραφεὺς ἀποβλέπων εἰς εὐτυχῆς μέλλον τῆς πατρίδος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον συνταυτίζει μετὰ τῆς ἐδραιώσεως τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν πολιτῶν, ἀνασκοπεῖ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ δημοσίου ἐν Γαλλίᾳ βίον ἐν ἧ ἀποκαλύπτει ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἀπεχθείᾳ τὰ αἰτία τῶν μεγάλων δεινῶν τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διὰ νὰ παράσχῃ εἰς αὐτοὺς διδάγματα ἐκ τοῦ παρελθόντος καὶ ὑποδείξῃ τὰ δραστικὰ μέτρα ἐν ταῖς μελετωμέναις μεταρρυθμίσει. Μετὰ φθίτικῆς ἀναγνώσεως τις εἰς τὰς μακρὰς τῆς ἀνασκοπήσεως ταύτης σελίδας τὰ μαρτύρια καὶ τὰς καταδυναστεύσεις, τὰς ὁποίας ὑπέστη ὁ φιλελεύθερος οὗτος λαὸς ἀπὸ τοῦ παντοειδεῖς τυράννου καὶ δυνάστης τοῦ ἐξ ὧν ὁ μέγιστος ὡς μὴ ὄφελεν ἦτο ἡ ἀπληστία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πλεονεξία αὐτῆς ὅπως, παρὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς ἀποστολήν, κρατῆ εἰς χεῖρας τῆς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν καὶ ἔχη ὑπὸ τὴν πτέρην τῆς πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐξύψωσιν τῆς διανοίας καὶ τοῦ φρονήματος ἦτοι τὴν ἐκπαιδεύσιν εἰς τοὺς κυβερνωμένους ὑπ' αὐτῆς λαοὺς λυσοσῶδως πολεμοῦσα πᾶσαν τάσιν πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ, ὃν ἐξεμεταλλεύετο καὶ ἀπεγύμνωνε διὰ τῶν ἀπαισίων ὀργάνων τῆς. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης πολιτείας τῆς ἦτο ἡ ἐξασφάλισις μὲν τοῦ κοσμικοῦ γοῦτρου τῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξάπλωσις τῆς δυστυχίας, τῆς πείνης καὶ τῆς ἐρημώσεως τῆς χώρας, τῆς ὁποίας ὁ πλοῦτος ἔμενε θαυμαμένος ὑπὸ τοῦ ἀμαθοῦς καὶ πένυτος ἐργάτου, τοῦ μὴ ἔχοντος συνείδησιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου. Καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἄξια πολλῆς μελέτης, ἐν ἐκτάσει καὶ μετὰ χάριτος ἐκτίθενται ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ἔργῳ τοῦ ἐξόχου συγγραφέως, ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον περισσότερο τούτων ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι νὰ μεταδώσωμεν τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις τὰ πορίσματα τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας ταύτης.—ἔχοντα πολλὴν τὴν ὁμοιότητα καὶ σχέσιν μὲ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς ἡμετέρας πατρίδος καὶ τὴν προσφάτον ἱστορίαν αὐτῆς,—ἦτις διὰ τοσοῦτον τραγικῶν περιπετειῶν καὶ αἱματηρῶν ἐμφυλίων ἀγώ-

νων κατέρρευσε τὸ οικοδόμημα τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κτηνώδους ἀμαθείας. Ἡ ὑποκόφως ἀναπτυχθεῖσα κοινωνία τῶν πόλεων διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἑλλήνων προπάντων συγγραφέων ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων τῶν νεωτέρων χρόνων κατώρθωσε δι' ἀπεγνωσμένου ἀγῶνος νὰ ἀφανίσῃ τοὺς τυράννους καὶ νὰ διακηρύξῃ εἰς τὰ πέρατα τῆς χώρας τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου. Ἀλλὰ ὁ ἐν ἀμαθείᾳ εὕρισκόμενος πολὺς λαὸς καὶ δὴ τῶν ἐπαρχιῶν συνέδραμε μετ' οὗ πολὺ τοὺς ἰδίους του δημίους εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀπεχθοῦς σχεδίου τῶν καὶ οὕτω ἐτανήρχετο τὸ ἀρχαῖον καθεστῶς καὶ μετὰ τινα ἔτη κατελύετο πάλιν καὶ πάλιν ἀπεκαθίστατο μετὰ διαίων κλονισμῶν μέχρις ὅτου Θεοῦ εὐδοκία ὡς φαίνεται κατόπιν δεινοῦ κολάφου κατὰ τῆς Ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ἐπιδείξεως τῶν χαινουσῶν πληγῶν τῆς ἀπολυταρχίας καὶ ὀλιγαρχίας οἱ συνήγοροι τῶν δικαίων αὐτοῦ ἠδυνήθησαν νὰ ἀποπέμψωσιν ὀριστικῶς τὴν ἐπὶ τοῦ σκότους διοῦσαν τυραννίαν καὶ μετακαλέσωσιν τὴν ἐπὶ τοῦ φωτός κτίζουσαν τὸν θρόνον τῆς θεᾶν Ἐλευθερίας.

Τὰ πορίσματα τῆς μελέτης ταύτης εἶναι ὅτι αἰτία τῆς δουλείας, τῆς ἐυστυχίας, τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, ἢ το ἡ ἀμαθεία τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἔνεκα ταύτης ἀποκτίνωσις αὐτοῦ. Ὅθεν πρὸς θεραπείαν τῶν δεινῶν τούτων καὶ πρόληψιν ὁμοίων ἐν τῷ μέλλοντι, τὸ ὑναντίον δὲ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ ἔθνους συνιστᾶ ὡς ῥιζικὸν θεραπευτικὸν καὶ προληπτικὸν φάρμακόν τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν πολιτῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, τὴν ἠθικοποίησιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἐξ ὧν θέλουσι προκύψῃ ἡ ἀτομικὴ εὐημερεία καὶ ἡ αὐξήσις τῆς ἐθνικῆς δυνάμεως καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ πλοῦτου διὰ τῆς περισκεμμένης καὶ μεθοδικῆς ἐργασίας, ἀναφέρων τὰ ἐξῆς ἀκαταγώνιστα γνωμικά.

«Ὁ δημόσιος πλοῦτος αὐξάνει μετὰ τοῦ πλοῦτου τῆς διανοητικῆς μορφώσεως». «Τὸ θερμομέτρον τῆς τιμιότητος (le thermometre de l' honeteté) τῆς ἠθικότητος ἐνὸς λαοῦ ἀνέρχεται ἢ κατέρχεται ἀναλόγως τῆς ἐκπαιδεύσεώς του». «Ὅσῳ περισσότερον εἶναι τις ἀμαθὴς τόσῳ περισσότερον εἶναι πτωχὸς καὶ ἀνήθικος. Ὅσον ὀλίγον εἶναι τις πεπαιδευμένος (instruit) τόσῳ ὀλίγον ἢ θρησκευία του εἶναι ἀγνή. Ὅσῳ δὲ περισσότερον ἐκπαιδευθῇ, τόσῳ περισσότερον πλησιάζει πρὸς τὸν Θεόν».

Κατωτέρω ὑποστηρίζων μετὰ θερμῆς τὸ μέτρον περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα (école primaire) γράφει. «Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσις ἔχουσα ὡς σκοπὸν τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὀλοκλήρου· δὲν δύναται κατὰ συνέπειαν νὰ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς οἰκογενείας (ὅπως ἐφρόνουν οἱ Παπικοὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν), ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἱεράν ὑποχρέωσιν ἠτις τοῦ ἐπιβύλλεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ νὰ ἐργάζεται διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων γενικῶς καὶ τῶν τέκνων του ἰδιαίτερος».

Μακρὰν τοῦ νὰ ἐξασθενίσῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἢ ἐκπαίδευσιν ἢ ὑποχρεωτικὴν τὸ ὑναντίον τὴν αὐξάνει ἐμπνέουσα περισσότεραν ἀρετὴν καὶ πλείονα σεβασμὸν εἰς τὰ τέκνα πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν. Ἐνταῦθα μετ' ἀγανακτικῆς κατακρίνει τὴν Δυτικὴν ἐκκλησίαν ἠτις δι' ἰδιο-

τελεῖς σκοποὺς ἀνθίστατο κατὰ τοῦ μέτρον τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως. Ἀφοῦ δὲ διὰ μελανῶν χρωμάτων εἰκονίζει τὴν ὑπὸ τοῦ κλήρου μεταδιδουμένην εἰς τὸν λαὸν ἐκπαίδευσιν, δι' ἧς οὗτος καλλιεργεῖ μόνον τὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας καὶ τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν, οὐδόλως δὲ ἀποσκοπεῖ εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦς, τῆς καρδίας τὸν ἐξευγενισμὸν καὶ τὴν προπαρασκευῆν τῶν παιδῶν διὰ τὸν πρακτικὸν βίον τοῦ πολίτου καὶ τὸν ἐθνικὸν τοῦ στρατιώτου, προτείνει τὴν ἀφαίρεσιν τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν κληρικῶν καὶ τὴν ἀνάθεσιν αὐτῆς εἰς νέους πολίτας ἐπὶ τοῦτο καταρτιζομένους εἰς διδασκαλεῖα (école normale.)

Ὅποιους δὲ ἐννοεῖ τοὺς σκαπανεῖς τοῦ μέλλοντος τῆς Γαλλίας, ποίαν κοινωνικὴν θέσιν δεόν νὰ κατέχωσι ὡς καὶ τὰ ἐφόδια καὶ τὰς παροχάς, τὰ ὅποια ἡ Πολιτεία καὶ ἡ κοινωνία δεόν νὰ παρέχωσιν εἰς αὐτοὺς πρὸς ἐπικουρίαν ἐν τῷ ἔργῳ τῶν ταῦτα ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ θέλομεν ἐκθέσει κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ἐξόχου βιβλίου.

Α. Τρακάκις

## ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Γ

**3 Ἐρώτησις.** Δύναται νὰ συστηθῇ ἢ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, νὰ θεωρηθῇ ἀκίνδυνος ἢ μετᾶθεσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὸ πέμπτον, ἕκτον ἢ καὶ ἑβδομὸν ἔτος καὶ δύναται ἢ ἑλληνικῆ προαιρετικῶς ν' ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ἀγγλικῆς;

**Ἀπάντησις.** Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτρέπηται τὸ ἐκλέγειν τὴν ἀγγλικὴν ἀντὶ τῆς ἑλληνικῆς, διότι τὸ τοσοῦτον θὰ κατέστρεφε τὸ Γυμνάσιον. Ἀρχεσθαι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀργότερον τοῦ τετάρτου ἔτους δὲν εἶναι ἐπιθυμητόν, ἐκτὸς τῶν σχολῶν κατὰ τὸ σύστημα τῆς Φραγκφούρτης.

**4 Ἐρώτησις.** Εἶναι ἐπιθυμητὴ ἢ ἐνίσχυσις τῆς λατινικῆς εἰς τὰ πραγματικὰ γυμνάσια καὶ κατὰ πόσον;

**Ἀπάντησις.** Ἡ ἐνίσχυσις δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ δι' αὐξήσεως τῶν ὥρων τοῦ μαθήματος.

**7. Ἐρώτησις.** Πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀναπτυχθῇ τὸ σύστημα τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων ἐν ταῖς μέσαις σχολαῖς (γυμναστικῆς, παιγνιδίων);

**Ἀπάντησις.** Πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων συνιστᾶται:

α) μέρος περὶ τῶν παιγνιδίων καὶ μονιμοποιήσεις αὐτῶν δι' ἀφιέρωσιν ἰδιαιτέρων πρὸς τοῦτο ὥρων καὶ τόπων· β) ἰδιαίτουσαν προσοχὴν εἰς τοὺς γυμναστικοὺς ἀγῶνας, κατ' ἐξοχὴν κολυμβήματος· γ) ἐφαρμογὴ τῶν ὑπαρχόντων κανόνων τῆς γυμναστικῆς δι' ἰδρύσεως γυμναστικῶν αἰθουσῶν καὶ καταλλήλων γηπέδων, διορισμοῦ ἐιδικῶν διδασκάλων καὶ καλλιέργεια τοῦ ἐνδιαφέροντος παρὰ τε τοῖς διδασκάλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς. Συνιστᾶται προσέτι ἡ εἰσαγωγὴ μαθήματος περὶ τρώτης βοηθείας εἰς δυστυχήματα.

**8. Ἐρώτησις.** Εἶναι βέλτεροι αἱ ἐνστάσεις αἱ κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς μεσαζουσῶν (μετὰ τὴν ἕκτην τάξιν) ἐξετάσεων εἰς ἐννεατάκτους σχολὰς καὶ τί ὀφείλει νὰ γίνῃ πρὸς πλήρωσιν τῶν παρατηρουμένων ἐλλείψεων;

**Ἀπάντησις.** Δεόν νὰ ληφθῶσι μέτρα πρὸς ταχίστην κατάργησιν τῶν ἐξετάσεων τούτων. Προσέτι πρέπει νὰ καταργηθῶσι καὶ αἱ ἀπολυτήριαι ἐξετάσεις εἰς τὰ ἐκ τάξεων ἐξ

σχολεία καὶ ἀναθεωρηθῶσιν καὶ περὶ ἐξετάσεων διατάξεις εἰς τὰς ἐκ δέκα τάξεων σχολῆς.

Ἐν τέλει δὲ ἀπαντῶσα εἰς τὴν ἐρώτησιν (9) ποῖα μέτρα προσετί οφείλουσι νὰ ληφθῶσιν ἐπὶ ὠφελείᾳ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου εἰς τὰς μέσας σχολὰς, ἡ ἐπιτροπὴ ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ τῶν διδασκάλων καὶ ἐξίωσιν πρὸς τὸν τοῦ δικαστοῦ, παντοῖαν διευκόλυνσιν τῶν διδασκάλων πρὸς ἐπιστημονικὴν τελειοποίησιν, παροχὴν ἀδείας εἰς ἀσθενήσαντας διδασκάλους ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ διδασκαλικοῦ καθήκοντος ἢ καὶ ἀπόλυσιν αὐτῶν ἀνευ ὕλης ζήτησε δι' αὐτοὺς καὶ τὸν καθορισμὸν ἀνωτάτου ἁριθμοῦ μαθητῶν δι' ἐκάστην τάξιν. Ἡ δὲ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ λάβῃ μέτρα περὶ τελειοποιήσεως τῆς ἐπὶ τῶν σχολῶν ἐποπτείας καὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὰς μέσας σχολὰς μαθημάτων ὑγεινῆς, συντελέσει δὲ εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ μαθήματος τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης.

Τὰ συμπέρασμα τῆς ἐπιτροπῆς ἐν ὅλῳ ἐπεδοκιμασθήσαν καὶ ἐτέθησαν ὡς θάσεις τοῦ αὐτοκράτορος διατάγματος τῆς 26 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Τὸ ἔαρ τοῦ 1901 ἐδημοσιεύθησαν νέαι διδασκαλικά διατάγματα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὡρῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις ἀπὸ 252 ἀνεβιβάσθη εἰς 259, τοῖς πραγματικοῖς ἀπὸ 259 εἰς 262 καὶ τῆς Πραγματ. Ἀνωτ. σχολῆς ἀπὸ 258 εἰς 262. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἀντὶ 62 ἀνῆλθεν εἰς 68. Εἰς τὰς μέσας τάξεις ἐπιτρέπεται ἡ ἀντικατάστασις τῆς ἐλληνικῆς διὰ τῆς ἀγγλικῆς, δι' ἧς καθίσταται δυνατὴ ἡ μετέβασις ἀπὸ τοῦ κλασικοῦ Γυμνασίου εἰς τὸ Πραγματικόν. Ἐν τῷ τελευταίῳ εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσετέθησαν 6 ὥραι (49), ἐξ ἑκταῖς ἀπώλεσεν ἡ γαλλικὴ καὶ ἡ φυσιογνωσίαι. Ἐν δὲ τῇ ἀνωτάτῃ γραμματικῇ σχολῇ (Oberrealschule) ἐκέκδησαν ἡ ἱστορία καὶ ἡ γεωγραφία. Πρὸς ἴδρυσιν δὲ σχολῶν κατὰ τὸ σύστημα τῆς Altona καὶ Frankfurt ἀπαιτεῖται ἡ ἀδεια τοῦ ὑπουργείου. Πρὸς τούτοις δὲ οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τῆς εἰσεως εἰς τὰς ἐπιδοκίμαζονται κατὰ γνωμοδότησιν τῶν διδασκάλων μόνον μετὰ τὸ ἕκτον ἔτος ἐφυλάχθησαν καὶ προφορικῶς καὶ γραπτῶς ἐξετάσεις ἐν αἷς διατηρήθη τὸ σύστημα, κατ' ὃ ὁ μαθητὴς, λαβὼν ἀνεπαρκῆ βαθμὸν εἰς ἓν μάθημα δύναται νὰ καλύψῃ τὸ ἑλλείπον δι' ἐπιτυχίαν ἐν ἄλλοις μαθήμασι. Διὰ διατάξεως ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου 1901 εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῶν τριῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων ἠνοιχθῆ ἡ εἰσοδος εἰς διδασκαλικὴν ὑπηρεσίαν, ἀπὸ 28 δὲ Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους οἱ ἀπόφοιτοι γυμνασίων καὶ πραγματικῶν ἐξισώθησαν ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα ἐν τῷ κλάδῳ τῆς ἰατρικῆς, οἱ δὲ ἀπόφοιτοι πραγματικῆς ἀνωτ. σχολῆς ὑποβάλλονται εἰς συμπληρωματικὰς ἐξετάσεις. Ἀπὸ 1 δὲ Φεβρουαρίου 1902 εἰς τοὺς ἀποφοίτους καὶ τῶν τριῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐδόθη τὸ δικαίωμα τῆς σπουδῆς τῶν νομικῶν ἐπιστημῶν. Ἐπετεύχθη ἐξίωσις αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἐν τῇ στρατιωτικῇ ναυτικῇ ὑπηρεσίᾳ.

Φανερόν ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ ἀγῶνι τὸ κυριώτερον κερταθῶμα τῶν πραγματιστῶν ὑπῆρξεν ἡ ἰσονομία μεταξὺ τῶν τριῶν εἰδῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐν τοῖς πανεπιστημιακοῖς δικαιώμασιν, ἡ τοῦ κλασικοῦ γυμνασίου μετὰ τῶν δύο ἀρχαίων γλωσσῶν, τοῦ πραγματικοῦ γυμνασίου μετὰ τῆς λατινικῆς μόνον γλώσσης, ὡς θάσεως τῆς σπουδῆς τῶν νέων γλωσσῶν ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι καὶ τῆς Ἀνωτέρας Πραγματικῆς σχολῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδεμία μὲν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν διδάσκαται, τίθεται δὲ ὡς θάσις ἀντὶ τῆς λατινικῆς ἢ γαλλικῆς, καὶ ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ ἰδίως εἰς νεωτέρας ἐπιστήμας (Φυσικὰ καὶ Μαθηματικὰ, τὴν Ἱστορίαν καὶ Γεωγραφίαν). Εἰς τὰς τρεῖς εἶδη τῶν σχολῶν τούτων ἴ-

σην θεσιν κατέχει ἡ διδασκαλία τῆς Γερμανικῆς γλώσσης, τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν Θρησκευτικῶν.

Ὁ λόγος μιᾶς τοιαύτης διαφοροποιήσεως καὶ ἐξειδικεύσεως τῶν μέσων σχολῶν, ἐν αἷς προπαρασκευάζονται οἱ εἰς ἀνωτάτας τρεπόμενοι σπουδᾶς, εἶναι ἐπίσης εὐνόητος. Ὑπάρχουν ἐπιστήμαι πρὸς σπουδὴν τῶν ὁποίων ἡ γνώσις τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν εἶναι ἀναγκαστικὴ καὶ σχεδὸν ἀναπόφευκτος τοιαύται εἶναι καὶ φιλολογικαὶ καὶ αἱ ἱστορικαὶ γενικῶς ὑπάρχουν ὁμοίως ἔτιραι, ὡς λ.χ. αἱ φυσικαὶ καὶ τεχνικαὶ ἐπιστήμαι διὰ τὰς ὁποίας ἡ σπουδὴ ἐτέρων ἀντικειμένων περιστατικῶς τοσοῦτον ἀναγκαστικὴ καὶ κατεπείγουσα, ὥστε οὐδεὶς ὑπολείπεται κενὸς πρὸς σπουδὴν τῶν ἀρχαίων καὶ μάλιστα δύο γλωσσῶν. Ἡ δὲ ἀνύψωσις τῶν Πραγματικῶν σχολῶν εἶναι δημιουργημὰ τῆς συγχρόνου ἀνάγκης, διότι εἶναι ἀνεκτίρητος ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη τροπὴ τῆς νεολογίας πρὸς τὰς πραγματικὰς λεγομένας ἐπιστήμας (Φυσικοχημικὰς καὶ τεχνικὰς ἐν γένει) ὅχι μόνον ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλὰ πανταχοῦ σχεδὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἐξ ἐναντίας δὲ οἱ πρὸς τὴν φιλολογίαν, θεολογίαν, ἐν μέρει δὲ καὶ νομικὴν φερόμενοι ἢ μένουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον στασιμαῖοι ἢ σταθερῶς ἐλαττοῦνται.

Ἐκκολουθεῖ

## ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

### ΠΕΡΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Καὶ τὸ μὲν διδασκαλεῖον τῶν Σερρῶν διελύθη, τὸ δὲ τῆς Φιλιππουπόλεως διηρπάγη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὡς ἄλλως τε καὶ τὰ πλείεστα ἐλληνικὰ σχολεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ Βουλγαρίας. Ἐν τῇ Μεγάλῃ ὁμοῦ ἐθνικῇ Σχολῇ Φαναρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἧτις εἶνε καὶ τὸ μεγαλύτερον ἐλληνικὸν διδασκῆριον ἴδρυμα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἰδρύθη ἐπὶ ἐσχάτων ἐν διδασκαλεῖον λαμπροῦς ἀποδίδον καρπούς. Καὶ ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπάρχουσι δύο διδασκαλεῖα θηλέων, τὸ Ζάππειον καὶ τὸ Ἰωακείμειον, ἐν Ἐπιβάταις τῆς Θράκης τὸ Ἀρχιγένειον, ἐν Ἀδριανουπόλει τὸ Ζάππειον, ἐν Σμύρῃ τὸ Ζαχίφειον, ἐν Θεσσαλονίκῃ τέλος, Ἰωαννίνοις καὶ Σέρραις ἀνωτέρα λύκεια θηλέων. Τὸ Ζάππειον ὁμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θεωρεῖται δικαίως ὡς τὸ ἀνώτερον ὄλων.

Ἐλθόμεν ἤδη εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἐμπορικὰς σχολὰς ἐν Τουρκίᾳ. Ἡ ἐπὶ τῆς Νήσου Χάλκης ἐγγὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τυγχάνει ὀνομαστὴ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἄλλὰ καὶ ἡ Χίος καὶ ἡ Σάμος, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Τουρκίας ἔχουσι αὕτη μὲν ἐμπορικὸν λύκειον, ἐκείνη δὲ Γυμνάσιον μετὰ τμημάτων ἐμπορικῶν μαθημάτων. Τὸ σπουδαιότερον δὲ τῶν ἐμπορικῶν τούτων λυκείων εἶνε ἡ ἐλληνογαλλικὴ ἐμπορικὴ σχολὴ τῆς Θεσσαλονίκης, διευθυνομένη ὑπὸ τινος Ἑλλήνου κληρικοῦ, τοῦ κ. Νούκα. Πλὴν ὑπάρχουσι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδιωτικὰ ἐμπορικὰ ἐλληνογαλλικὰ λύκεια, ὑποστηριζόμενα ὑπὸ τῆς αὐτοῦ Γαλλικῆς Ἐνώσεως.

Ὅπως καταπολεμήσῃ τὰς διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ προσηλυτισμοῦ ὑπόπτως ἐν Ἀνατολῇ γαλλικὰς σχολὰς ἴδρυσαν δύο ἀνωτέρα ἐλληνογαλλικὰ παρθεναγωγεῖα. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἱεροδιδασκαλεῖα ἐν Τουρκίᾳ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ταῦτα ἐπέτυχον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καίτοι ἡ ἱερῶσύνη δὲν εἶνε πλέον ἐπάγγελμα ἐπικερδές, ἀσκεῖται δὲ δυστυχῶς ὡς ἐπὶ

τὸ πλεῖστον ὑπὸ προσωπῶν μετρίως δὺως μορφώσεως. Ἐξαιρέσεις ποιοῦσιν ὁμως αἱ θεολογικαὶ σχολαὶ τῆς Χάλκης (ἐπὶ τῶν Πριγκιπονησῶν) καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, αἵτινες ὁμολογητέον δίδουσι τὰ μᾶλλον εὐάρεστα ἀποτελέσματα.

Κατὰ δὲ τὸν γενικὸν πίνακα τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, τὸν δημοσιευθέντα κατὰ τὸ 1902, ὃν ἐν μὲν τῇ εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ὑπάρχουσι 2,200 σχολεῖα, 3,454 διδάσκαλοι καὶ 133,519 μαθηταί. Πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τούτων δαπανῶνται φράγκα 2,286,566. Ἐν δὲ τῇ ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ ὑπάρχουσι 1521 σχολεῖα, 121,000 μαθηταί καὶ 2652 διδάσκαλοι. Ὁ πίναξ ὁμως οὗτος δὲ εἶνε ἀκριθῆς καθόσον ἐλλείπουσι πληροφορία: τριῶν ἐπισκοπικῶν περιφερειῶν καὶ ἰδίᾳ ἐκ Νεοκαισαρείας ἐξ ἧς θὰ ὄγκουντο πολὺ οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοί.

**Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.** Ὑπολογίζουσι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ Ἕλληνας εἰς 30,000. Ἀποτελοῦσι δὲ οὗτοι πλείστας ἀκμαζούσας κοινότητας ἐν Τάντζα, Ἰσμαίλῃ, Σουέζ, Πορτ-Σαΐτ, Νουβίᾳ, Χαρτούμ κ.λ. Πᾶσαι αἱ κοινότητες αὗται ἔχουσι ναοὺς καὶ σχολεῖα, ἰδρυθέντα ὑπὸ πλουσίων ὁμογενῶν.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἠριθμεῖ κατὰ τὸ 1843 Ἕλληνας κατοίκους 3,000 ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὁμως ἔκτοτε ἐπολλαπλασιάσθη σημαντικῶς καὶ σήμερον ἀνῆλθεν εἰς τὰς 30,000. Τὰ Ἕλληνικά δὲ σχολικὰ ἰδρύματα τῆς πόλεως ταύτης, ἰδρυθέντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τοῦ ζαπλοῦτου Ἀβέρωφ εἰσὶ.

1) Ἐν Γυμνάσιον πλήρες, τὸ Ἀβερῶφειον. 2) ἐν ἀνώτερον Παρθεναγωγεῖον, 3) ἐν Δημοτικὸν σχολεῖον καὶ 4) μία ἐμπορικὴ σχολή. Πλὴν τούτων ὁμως λειτουργοῦσι καὶ πλείστα ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Κατὰ δὲ τὸ σχολικὸν ἔτος 1903—1904 ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἀνῆλθεν εἰς ἄρρενας 943 καὶ εἰς κοράσια 815 μετὰ 43 καθηγητῶν καὶ διδασκάλων.

Ἡ δὲ ἐν Καίρῳ Ἕλληνικὴ κοινότης ἀριθμεῖ περὶ τὰ 25,000 άτομα. Αὕτη ὀρεῖται τὰ σχολεῖα τῆς εἰς τὸν Ἀμπέτην καὶ τὸν Ἀχιλλόπουλον. Ἀποτελοῦνται δὲ ταῦτα 1) ἐξ ἑνὸς γυμνασίου πλήρους, τὴν Ἀμπέτειον Σχολήν. 2) ἐξ ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου. 3) ἐξ ἑνὸς δημοτικοῦ σχολείου 4) ἐξ ἑνὸς ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ τέλος 5) ἐξ ἑνὸς νηπιαγωγείου.

**Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων** Κατὰ τὸ 1906 ἐν Παλαιστίνῃ ὑπῆρχον ἐν 59 διαμερίσμασιν αὐτῆς 78 σχολεῖα ἑλληνικά, ὃν τὰ 59 τῶν ἀρρένων καὶ 19 τῶν θηλέων μετὰ 153 διδασκάλων καὶ 4,293 μαθητῶν. Οἱ Ἀραβες δὲ, ὡς πλεονάζοντες αὐτοῖσι, ἀποτελοῦσι τὸ πλεῖστον τῶν μαθητῶν. Ἀπαντα δὲ τὰ ἰδρύματα ταῦτα συντηροῦνται διὰ δωρεῶν καὶ ἐράνων συλλεγομένων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ὁ αὐτὸς προσέρχεται ἀρρωγῶς καὶ εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τῶν Ἱεροσολύμων ὡς καὶ εἰς λαμπρὰν σχολὴν γλωσσῶν ἐν Ἰάφῃ.

**Ἐκκλησία αὐτοκέφαλος τῆς Κύπρου.** Ὡς γνωστὸν ἀπὸ τοῦ 1878 ἡ νῆσος αὕτη ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἐπὶ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας εἶχε μόνον 72 ἑλληνικά σχολεῖα ἀρρένων καὶ 4 θηλέων, τῶν ἑλλήνων κατοίκων τῆς νήσου ἀνερχομένων εἰς 137,631 ψυχὰς. Αἱ συντελεσθεῖσαι ὁμως ἔκτοτε πρόοδοι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν εἶνε μέγισται. Κατὰ τὸ 1906 εὐρίσκομεν 325 ἑλληνικά σχολεῖα μετὰ 412 διδασκάλων ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν τὰ ἐξῆς: Ἐν Λευκωσίᾳ 1) Τὸ Παγκύπριον (Γυμνάσιον) 2) Μίαν πρότυπον σχολὴν 3) ἐν ἀνώτερον Παρθεναγωγεῖον μετ' ἑνὸς προτύπου σχολείου κορασίων. Ἐν Λεμεσῶ ἐν ἡμιγυμνάσιον καὶ ἐν ἀνώτερον Παρ-

θεναγωγεῖον. Ἐν Λάρνακί ἐν ἡμιγυμνάσιον καὶ ἐν ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον. Καὶ τέλος ἐν Κτήματι ἐν ἡμιγυμνάσιον. Τὰ σχολεῖα ταῦτα συντηροῦνται ὑπὸ τῶν κοινοτήτων, τῆς Κυβερνήσεως χορηγούσης μόνον 80,000 φράγκα. Οἱ Κύπριοι σημειωτέον ἀπαύστως παραπονοῦνται ἐπὶ τῷ καταβαλλομένῳ τῇ Τουρκίᾳ ἐτησίως ἑκαεὶ φόρῳ ἐκ 2 ἑκατομμυρίων φράγκων, δι' ὃν τὰ μέγιστα θὰ προῆγον τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Κυπριακῆς νεότητος.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι ὑπάρχουσι τριάκοντα περίπου ἄλλαι ἑλληνικαὶ κοινότητες ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὃν τινες συντηροῦσιν ἑλληνικά σχολεῖα, ὡς ἐν Ρωσίᾳ, Ρουμανίᾳ, Βουλγαρίᾳ, Αὐστρίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ. Καίτοι δὲ ἀκριθῆς στατιστικὴ καὶ πληροφορία ἀσφαλῆς ἐλλείπουσιν ἡμῖν, φρονοῦμεν ἐν τούτοις ὅτι δὲν πλανώμεθα ὑπολογίζοντες περίπου εἰς 5,000 τὰ ἑλληνικά σχολεῖα τὰ ἐκτὸς τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς 350,000 τοὺς μαθητὰς καὶ 7.000 τοὺς καθηγητὰς καὶ διδασκάλους αὐτῶν.

Αἱ στατιστικαὶ δὲ ἡμῶν αὗται ἀποδεικνύουσι, φρονοῦμεν τὸν διάπυρον ἔρωτα τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὸ μανθάνειν, ὄντος γνωστοῦ μαλιστα ὅτι ἐν Τουρκίᾳ ἡ παιδεία δὲν εἶνε ὑποχρεωτικὴ ὡς ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες τῆς Τουρκίας ἔχουσι νὰ παλαίσωσι πρὸς ἀπειραριθμούς δυσχερείας πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων των.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

Α. Γ. Βαρδάκης

## Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ

Ἐν Γαβαλοχωρίῳ Ἀποκορώνου τῇ 25 παρελθόντος ἐγένετο ἡ εορτὴ τῆς Σημαίας. Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριάς παρετάχθησαν εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Σχολείου, παρισταμένων τῶν κατοίκων.

Ἀφ' οὗ ἐψάλη τὸ ἀπολυτίκιον τῆς εορτῆς καὶ ὁ ὕμνος τῆς Κρήτης ὁ διευθύνων τὸ σχολεῖον κ. Θεόδ. Ἰ. Μαργακουδάκης καταλλήλως καὶ λίαν καταληπτικῶς προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς, παραδίδων τὴν σημαίαν. Ἐν τέλει ἐψάλη ὁ ἔθνικὸς ὕμνος καὶ τὸ κάτωθι ἐμβάτηριον.

Στὴ γαλανῇ σημαίᾳ μας τὸ χεῖρ ἀπάνω βάνω,  
γιὰ τὴ πατρίδα τὴ γλυκειὰ νὰ ζήσω ἢ νὰποθάνω.

Μιά χάρι μόνον θέλοντας νὰ σκεπασθῶ μὲ δ' αὐτὴ  
νὰ μ' ἐύρη ὁ χάρος πλάι τῆς ἢ 'στὸ στρατὸ ἢ ναυτῆ.

Ἡ εορτὴ αὕτη ἐνεθουσίασε τοὺς μαθητὰς καὶ ἐπροξένησε ἀρίστην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κατοίκους, οἵτινες κατευχαρίστον τὸν συντελέσαντα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν δημοδιδασκαλόν των διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλε. Τοιοῦτοι δημοδιδασκαλοὶ προσπαθοῦντες νὰ διεγείρωσι τὸν πατριωτικὸν μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ ἀπολαύοντες συγχρόνως τῆς ἀγάπης τῶν κατοίκων εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων, οἱ δὲ ἀρμόδιοι καλὸν θὰ ἦτο νὰ μὴν ἀντιπαρέρχονται ταῦτα σιωπηλῶς.